

horizonte ^{UNIA}

Gazeta dla Polskich członkiń i członków Unii
Kwiecień 2023

Redakcja T +41 31 350 21 11, F +41 31 350 22 11 | info@unia.ch | www.unia.ch

Zapraszamy do lektury kolejnego numeru największej gazety migrantów i migrantek w Szwajcarii, wydawanej przez szwajcarski związek zawodowy Unia, zawierającej ważne informacje dotyczące spraw z zakresu prawa pracy. Więcej informacji o Unii znajduje się na ostatniej stronie.

W tym numerze m. in.:

- Strajk Kobiet
- Ubóstwo nie jest przestępstwem
- Zmiany w emeryturach

Zdjęcie: Emma

Nie cofamy się – idziemy do przodu

8 marca to międzynarodowy dzień praw kobiet. Wielki wstęp do strajku kobiet 2023. Przejmujemy ulice i domagamy się wprowadzenia równouprawnienia.

Kobiety są dyskryminowane ze względu na płeć: dyskryminacja płacowa jest faktem, próba godzenia pracy i życia prywatnego to bieg z przeszkodami a na starość czekają nas mizerne

emerytury. Cofamy się zamiast iść do przodu. Zarówno w kwestii pensji, emerytury czy podziału pracy opiekuńczej. To musi się skończyć.

Musimy aktywnie zaważyć o swoje prawa! Na ulicy i w zakładach pracy!

W tym roku Unia pojawi się w zakładach pracy i będzie wspierać kobiety w organizacji różnych akcji strajkowych. Cel jest jeden: musimy głośno i dobitnie pokazać, że nie zgadzamy się na dyskryminację.

Imprezy 8 marca odbyły się w Bazylei, Bernie, La Chaux de Fond, Delémont, Fribourg, Genewie, Lozannie, Lucernie, Neuchâtel, Solurze, St. Gallen, Winterthur i Zurichu.

Darinka Filipovic

Pytania i odpowiedzi

WC w miejscu pracy: czy muszę korzystać z toalety publicznej?

Oczywista sprawa: w pracy musi być dostępna darmowa toaleta. Jest to obowiązek pracodawcy. (zdjęcie: ZVG)

Prowadzę kurs garncarstwa. Pracuję 6 godzin dziennie. W naszym budynku są remontowane toalety – ma to potrwać dwa tygodnie. Zostaliśmy poinformowani, że nie będzie w tym czasie dostępu do toalet i możemy korzystać z płatnych toalet na oddalonym 5 minut dworcu. Czy to dopuszczalne?

Regula Dick: Nie, pracodawca musi zapewnić bezpłatną toaletę. Wynika to rozporządzenia do prawa pracy (Art. 32 ArGV 3). Mogą to być również przenośne toalety.

(Work, 17.2.23)

Ciąża: czy szef może mnie z tego powodu zwolnić?

Pracuje od pięciu miesięcy na 40 procent jako sprzedawczyni. Niedawno dowiedziałam się, że jestem w ciąży. To będzie moje drugie dziecko. Mój szef nie ucieszył się z tej wiadomości. Poinformował mnie, że jestem w okresie próbnym i dlatego zamierza mnie zwolnić. Nie może bowiem pozolić sobie na moją nieobecność w pracy. Ponieważ jestem zatrudniona na 40 procent mój okres próbny wynosi 7,5 zamiast 3 miesięcy. Czy to prawda?

Regula Dick: Nie, przy zatrudnieniu niepełnym okres próbny nie ulega przedłużeniu. Ponieważ w umowie są 3 miesiące okresu próbnego to właśnie tyle on musi wynieść. Po okresie próbnym oraz 16 tygodni po urodzeniu nie można Pani zwolnić.

Gdyby była Pani jeszcze w okresie próbnym to zwolnienie byłoby formalnie dopuszczalne jednak ze względu na ciążę musiałoby być uznane za naruszające ustawowe zasady równouprawnienia. Niedopuszczalne jest bowiem dyskryminowanie ze względu na płeć. A taka dyskryminacja wystąpiłaby w przypadku zwolnienia z powodu ciąży. Pani szef naruszyłby prawo a pani przysługiwałoby odszkodowanie.

(Work, 17.2.23)

Bezrobocie: zapomniałem formularza – czy otrzymam dniówki?

Niestety zapomniałem przesłać formularza «Angaben der versicherten Person» (AVP) za wrzesień. Kasa bezrobocia nie chce mi teraz przelać pieniędzy za ten miesiąc. Czy może to zrobić?

Nicole Debrunner: Tak. Kasa bezrobocia może przelać środki za dany miesiąc dopiero po uzyskaniu formularza. Formularz jest konieczny do obliczenia wysokości świadczenia. Uprawnienie do świadczenia przepada, jeżeli formularz nie zostanie przesłany w terminie trzech miesięcy od końca danego miesiąca. Za wrzesień formularz musiałby zostać przesłany najpóźniej do końca grudnia.

Nie dochowanie tego terminu oznacza, że świadczenie przepada całkowicie. Należy pamiętać, że pobieranie świadczenia z tytułu bezrobocia jest uprawnieniem a nie obowiązkiem. Nie jest to generalne uprawnienie do świadczeń lecz uprawnienie, które co miesiąc musi być weryfikowane na podstawie doręczonych dokumentów.

2024: nowa ustawa o AHV/AVS weszła w życie

Co to znaczy dla twojej emerytury

Martin Jakob, workzeitung, 20. styczeń 2023 (adaptowane)

Nowa ustawa wchodzi w życie w 2014 r. Poparte przez społeczeństwo referendum zrównuje wiek emerytalny kobiet i mężczyzn i sprawia, że kobiety będą musiały pracować dłużej. Również ustawa o kasach emerytalnych (BVG) jest dyskutowana w parlamencie. Planuje się cięcia. Inicjatywa związków zawodowych o 13 emeryturze staje się coraz pilniejsza by wyrównać powstałe straty.

Minimalną większością i przeciwko większości kobiet reforma AHV została przegłosowana. Konsultacje społeczne w sprawie kształtu nowego rozporządzenia zakończą się na wiosnę. Nie mniej jednak już dzisiaj można powiedzieć co zmiany przyniosą:

Kobiety, rocznik 1960, wiek emerytalny: dla nich obowiązuje wiek 64 lata. Jeżeli będą chciały pracować dłużej, będą mogły od 1 stycznia 2024 skorzystać z możliwości elastycznej emerytury (patrz tekst niżej).

Kobiety, rocznik, 1961 do 1964, dodatek: dla nich wiek emerytalny będzie stopniowo podnoszony a do emerytury będzie dopłacany dożywotni dodatek. Wysokość dodatku będzie uzależniona od średnich dochodów (patrz ramka). Dodatek nie wpływa ma ewentualne świadczenia uzupełniające i będzie wypłacany również powyżej emerytury maksymalnej.

Rocznik	Wiek emerytalny	Dodatek w CHF*		
		I	II	III
1961	64 ¼	40.-	25.-	12.50
1962	64 ½	80.-	50.-	25.-
1963	64 ¾	120.-	75.-	37.50
1964	65	160.-	100.-	50.-

* miesięczne dodatki przy średnich dochodach I = max. Fr. 58 800.—, II = Fr. 58 800.— do 73 500.—, III = ponad Fr. 73 500.—.

Kobiety, rocznik 1965 do 1969, dodatek: wiek emerytalny 65 lat, i dożywotni dodatek.

Rocznik	Wiek emerytalny	Dodatek w CHF*		
		I	II	III
1965	65	160.-	100.-	50.-
1966	65	130.-	81.-	41.-
1967	65	101.-	63.-	32.-
1968	65	70.-	44.-	22.-
1969	65	40.-	25.-	13.-

* miesięczne dodatki (kwoty zaokrąglone do pełnego franka) przy średnich dochodach: I = max. Fr. 58 800.—, II = Fr. 58 800.— do 73 500.—, III = ponad Fr. 73 500.—.

Kobiety, rocznik 1961 do 1969, wcześniejsza wypłata: kobiety z tych roczników mogą od 1 stycznia 2024 pobierać wcześniejszą emeryturę do 3 lat wcześniej. Tym samym rezygnują jednak z późniejszych dodatków.

Kobiety i mężczyźni, rocznik 1961 i młodszy, elastyczny pobór emerytury: kobiety i mężczyźni mogą pobierać emeryturę w wieku od 63 do 70. Możliwe jest pobieranie najpierw emerytury częściowej od 20 do 80 procent i zwiększanie jej stopniowo w w jednym lub dwóch krokach. Początek pobierania emerytury można ustalić z dokładnością jednego miesiąca. Wcześniej była możliwość wcześniejszego pobierania emerytury w rocznym lub dwulletnim wyprzedzeniu. Wcześniejsze pobieranie emerytury skutkuje zmniejszeniem

świadczeń a opóźnione do wypłaty dodatków. Przy niższych emeryturach zmniejszenie świadczeń jest łagodniejsza.

Kasa emerytalna

Zmiany w AHV dotyczą również kasę emerytalną. Wiek emerytalny kobiet podniesiony zostaje w takim samym stopniu i kasy emerytalne muszą zapewnić możliwość wcześniejszego lub późniejszego pobieranie emerytury pomiędzy 63 a 70 rokiem życia. Od 65 roku życia nie będzie można ubezpieczyć się od ryzyka lub śmierci. Kasy emerytalne będą mogły same postanowić czy będzie można dopłacać by zwiększyć swój kapitał emerytalny.

Planowane cięcia

Te zmiany nie rozwiązują problemów związanych z emeryturą. Dla mało zarabiających opłaty na emeryturę są drogie. Dotyczy to głównie kobiet. Będą musiały więcej wpłacać a wysokość emerytury zmieni się niewiele. Takie cięcia zaproponowane przez Ständerat, Unia będzie zwalczać poprzez referendum. Dodatkowo, Unia opowiada się na wzmocnieniu pierwszego filara poprzez 13 emeryturę. Inicjatywa ta będzie głosowana w 2023 r.

Zatrudnieni przekazali ponad 10'000 podpisów na rzecz lepszych warunków pracy w branży hotelarsko-gastronomicznej

Zatrudnieni domagają się negocjacji w sprawie lepszego zbiorowego układu pracy.

Główne postulaty to lepsze pensje uwzględniające doświadczenie zawodowe, wcześniejsze pchnięcie zawodowe i więcej kontoli warunków pracy. W tym celu opracowano manifest pt.: «Chcemy żyć godnie». Ponad 10 000 osób podpisało ten dokument.

Zdjęcie: Pixabay Bilder

Przedstawiciele konferencji branżowej Unii przekażali manifest stowarzyszeniu pracodawców Gastrosuisse. Wzywają oni do wznowienia negocjacji w sprawie nowego, krajowego układu zbiorowego pracy (L-GAV). Są one bowiem od prawie czterech lat blokowane. Brak personelu w gastronomii wynikający z niskich pensji i złych warunków pracy dowodzi, że jest taka potrzeba. Konieczne są istotne zmiany.

Konkretne postulaty na rzecz lepszej pracy

Lista koniecznych zmian jest obszerna ale konkretna. Aby zwiększyć atrakcyjność pracy należy podnieść wynagrodzenia w tym pensję minimalną. Wprowadzić płacę na czas na przebieganie się i planowane godziny oraz uwzględnić doświadczenie zawodowe. Konieczne jest transparentne i sprawiedliwe dzielenie naspiwków, dobre planownie – przynajmniej na trzy tygodnie do przodu – koniec z pracą za wezwaniem. Zakłady pracy powinny zainwestować w szkolenie osób odpowiedzialnych za personel i wprowadzenia środków zapobiegających wszelkim formom molestowania. Konieczne są częstsze kontrole warunków pracy.

Na Strajk Kobiet!

Delegatki i delegaci branży Gastro zapewнили również swoje poparcie dla Strajku Kobiet 14 czerwca 2023. Będzie to kolejna okazja by zmanifestować przeciwko niskim pensjom, małym etetom i braku możliwości łączenia pracy z życiem rodzinnym. Wszystkie te problemy dotyczą również branży Gastro.

Tekst manifestu :

DE <https://bit.ly/3ye6SQL>

FR <https://bit.ly/3mrJ5u8>

IT <https://bit.ly/3ZDOWnW>

PT <https://bit.ly/3SQcIBs>

Hilmi Gashi

Wywiad

Na zdjęciu: Aude Spang

Przemoc domowa: Nie ma zgody na przemoc! Ważniejsze prawa ofiar od prawa pobytowego!

Obecnie, uzależnienie ofiar przemocy domowej od sprawców sprawia, że wiele zdarzeń nie jest zgłaszanych. To musi się zmienić. Trwające ogólnoszwajcarskie

konsultacje "Praktyczne zabezpieczenia z ważnych osobistych powodów na podstawie artykułu 50 AIG (ustawa o cudzoziemcach) w przypadkach przemocy domowej" zmobilizowało organizacje socjalne - w tym SGB. Aude Spang, odpowiedzialna za równouprawnienie w Unii, jest jedną z prezydentek komisji feministycznej SGB.

Aude, w jakim stopniu prawo nie chroni równo wszystkie ofiary przemocy domowej?

W obszarze ochrony kobiet przed przemocą, Szwajcaria ratyfikowała tzw. Konwencję Stambulską Rady Europy. Jednak z pewnymi zastrzeżeniami. Jeżeli np. ofiara, której pozwolenie na pobyt zależy od przemocowego partnera, postanowi się z nim rostać to ryzykuje utratę pozwolenia na pobyt. Dotyczy to osób z tzw. państw trzecich - czyli nie z UE/EFTA. Dotyczy to oczywiście kobiet, maltretowanych przez mężów bez względu na ich obywatelstwo.

Jakie są konkretne skutki ryzyka utraty pozwolenia?

Aktualnie, prawo bardziej wspiera trwanie w przemocowym związku niż same ofiary. Zwrócić się o pomoc w przypadku przemocy to często bardzo trudny krok. Jeżeli okazuje się, że grozi utrata prawa pobytowego to do przemocy w domu dochodzi przemoc państwowa. To jest nie do zaakceptowania. Należy zerwać z przestarzałą zależnością od «pana domu», wprowadzającą skandaliczne nierówności.

SGB, wiele organizacji feministycznych i związków wspierających ofiary przemocy mogły zgłaszać swoje postulaty do 15 marca. Czego się domagacie?

Przede wszystkim prawa do uzyskania lub przedłużenia pozwolenia na pobyt dla ofiar przemocy bez względu na rodzaj pozwolenia. Ponadto obniżenia wymogów składania zawiadomień i usunięcia sprzeczności w obowiązującym prawie jak np. wymogu dostatecznej «intensywności» przemocy. Domagamy się również włączenia wszystkich osób żyjących w związkach do uregulowań dotyczących konkubinatu, bez względu na ich orientację czy tożsamość seksualną. Należy zatem ratyfikować i implementować Konwencję 190 Międzynarodowej Organizacji Pracy o Zwalczaniu Przemocy i Molestownia w Miejscu Pracy z roku 2019. Mamy nadzieję, że nasz głos zostanie wysłuchany!

Marie Saulnier Bloch

Inicjatywa parlamentarna «Ubóstwo nie jest przestępstwem»

Pilne zbieranie podpisów

Gdy migrantki i migranci z powodu wypadku, choroby lub innego nagłego zdarzenia zwracają się o pomoc socjalną to grozi im utrata prawa pobytowego. Pomimo, że szwajcarska konstytucja gwarantuje wszystkim mieszkańcom kraju pomoc w razie potrzeby, to prawo to zdaje się nie obejmować cudzoziemców – tak wygląda to z perspektywy prawa o cudzoziemcach (AIG). Aby to zmienić, deputowana do większej izby parlamentu, Samira Marti, przygotowała inicjatywę «Ubóstwo nie jest przestępstwem». Rada Narodowa (Nationalrat) przyjęła tę inicjatywę jednak właściwa komisja Rady Kantonów (Ständerat) odrzuciła projekt. Co dalej?

Ana jest Portugalką i od 15 lat mieszka w Szwajcarii. Z powodu nieuleczalnej choroby musiała przerwać pracę. Ubezpieczenie inwalidzkie widzi to inaczej i odmawia renty. Bez dochodów Ana jest skazana na pomoc socjalną. W konsekwencji jej pozwolenie pobytowe nie będzie przedłużone. Ana jest w pułapce – w Portugalii nie ma nikogo ani też możliwości zarobkowych.

Liczy się siła robocza

Sytuacja Any nie jest odosobniona. Potrzebna jest siła robocza ale jak tylko popadnie się w tarapaty należy opuścić kraj. Od czasu gdy weszła w życie ustawa i cudzoziemcach w 2019 r., pobieranie pomocy socjalnej może prowadzić do utraty pozwolenia na pobyt. Dotyczy to wszystkich cudzoziemców – również tych urodzonych w Szwajcarii.

Inicjatywa «Ubóstwo nie jest przestępstwem» ma zmienić ten stan rzeczy. Cudzoziemcom, którzy od ponad 10 lat przebywają w Szwajcarii nie będzie można odebrać pozwolenia z powodu kłopotów natury socjalnej.

Podpisz i prześlij dalej otwarty list

Podczas sesji letniej parlamentu inicjatywa będzie omawiana w Radzei Kantonów. Dlatego potrzebne jest szerokie wsparcie: zbierajcie podpisy i dzielcie się petycją w mediach społecznościowych [Petition - Poverty is not a crime! \(poverty-is-not-a-crime.ch\)](https://www.petition.ch/petitions/poverty-is-not-a-crime)

Marília Mendes

Jak wstąpić do Unii?

- Można to zrobić przez Internet odwiedzając poniższą stronę:
www.unia.ch/de/jetzt-mitglied-werden
- lub kontaktując się bezpośrednio z Markiem Wieruszewskim (telefon poniżej).

Koszt członkostwa wynosi od 12.70 do 50.80 CHF w zależności od wysokości wynagrodzenia.

Więcej informacji po polsku znajduje się na polskiej stronie internetowej Unii:
www.unia.ch/de/arbeitswelt/von-a-z/migrantinnen/polnische-infos

Kontakt do przedstawiciela odpowiedzialnego za polskich pracowników w Unii

Marek Wieruszewski
komórka: 0041 79 304 80 58
email: marek.wieruszewski@unia.ch

Impressum

Beilage zu den Gewerkschaftszeitungen work, area, Événement syndical | Herausgeber Verlagsgesellschaft work AG, Zürich, Chefredaktion: Marie-José Kuhn; Événement syndical SA, Lausanne, Chefredaktion: Sylviane Herranz; Edizioni Sociali SA, Lugano, Chefredaktion: Claudio Carrer | Redaktionskommission H. Gashi, A. García, D. Filipovic, E. Sariaslan, M. Martín, M. Mendes, O. Osmani, M. Wieruszewski | Sprachverantwortlich Marek Wieruszewski | Adresse Unia Redaktion «Horizonte», Weltpoststrasse 20, 3000 Bern 15, www.unia.ch
Tłumaczenie polskie: Marek Wieruszewski